

REDACȚIA
ARAD, STR. AULICH (ADAM).

ABONAMENTUL

Pentru Austro-Ungaria:
pe 1 an fl. 10; pe $\frac{1}{2}$
an fl. 5; pe $\frac{1}{4}$ de an
fl. 250; pe 1 lună fl. 1.N-rii de Duminecă pe
an fl. 2.—Pentru România și studenti:
pe an 40 franci.

Manuscrise nu se inapoiază.

ADMINISTRAȚIA
ARAD, STR. AULICH (ADAM).

INSETIUNILE

se i *șir garmon*; prima-dată
7 cr.; a doua-oară 6 cr.;
a treia-oară 4 cr. și timbru
de 30 cr. de fiecare publicație.Atât abonamentele cât și
inserțiunile sunt să se plătească
înainte.Scriitori nefrancate nu se
primește.

TRIBUNA POPORULUI

BUCOVINENII.

I.

(Ag.) Distingerea de care a fost făcută de baron Vasilco din partea A. Sale imperiale archiducele *Francisc Ferdinand*, moștenitorul tronului austro-ungar, este o urmare pe căt de neașteptată pe atât de imbucurătoare, a atitudinei Românilui verde Bucovinean în Delegațiuni.

Confratele nostru din Cernăuți, *Patria*, comentând acest fapt neașteptat al Altetiei Sale, își exprimă unele păreri și constată unele apariții, ori impreguri, care ne fac să le cuprindem și noi în cuvântul cu care ne permitem a comenta distingerea întemplată.

Să analizăm mai întâi stirea însăși despre incidentul, dată de noi după *Patria*, care o reproduse și dinăun, din „B. R.”.

Din alt ivor și numai peste câteva zile am aflat, că „B. R.” însemnează „Bukovinaer Rundschau”, o foaie, după toate aparențele, oficioasă, ori cel puțin semioficioasă, în sfîrșit o foaică, care este, se vede, în legături și în poziția de a afla și lucruri despre care nu-i cunoștință altă mare, fie ori și căt de importante, și în relaționi de prietenie politică și națională atât de strânsă, cum este desigur raportul între dl baron Vasilco și confratele nostru român bucovinean. De ce „Patria” n'a permis-o, ea, mai întâi, sau cel puțin deodată cu „B. R.” stirea, nu vrem să discutăm, încredință fiind, că cum s'a facut bine s'a facut...

Vorba vine numai de ce stirea despre o întemplantare așa de „interesantă” pentru patrioții din Ungaria, n'a fost în nici un fel, fie prin telegraf, ori pe altă cale, comunicata ziarelor de aici? Sau telegrama doar și sosise la bioului oficios telegrafic din Budapesta, dar directorul bioului nu s'a simțit imputernicit a transmite ziarelor naționale de a întreba la locul competent superior, care interzise organelor oficioase să comentează pășirea baronului Vasilco în Delegațiuni? Ori-care din aceste două versiuni — și *tertium non datur* aici — o fi adevărată, ea rămâne foarte caracteristică.

Dar dacă nici „Patria”, nici foile din Budapesta nu aveau stirea, se impune întrebarea: cine este acela care a informat, care a trimis-o lui „Bukovinaer Rundschau”? Asta e chestiunea, pe care nici noi nu ne înțețem a o deslegă în mod apodictic, ci numai așa pe ghicite. Cine o fi comunicat așadar foaiei nemțești — oficioase ori semioficioase până nu i-o spune confratele din Cernăuți — nu știm, dar' atâtă rămâne sigur, că: întâi, a fost foarte bine informat, ba chiar martor ocular, văzuse incidentul de aproape; ear' apoi, că *desigur și inadins* a fost susținut cu comunicarea întemplării, către susținutul organ oficios, *desigur* cu intenția și presupunerea, că telegrama va fi trimisă mai departe, dacă nu la alt loc, atunci cel puțin la Budapesta. Corect și logic? Credem că da.

Cine a trimis așa cărora nem-

țestă informația? Nu se poate deduce altfel decat: ori din giurul baronului Vasilco, ori din giurul — altciva. Pentru a ne da noi înșine un răspuns pe căt se poate de verosimil la întrebările susluate, ca vedem cum sună stirea din „B. Rundschau”:

La alergările de cai, care a avut loc Marti (7 Iunie, R. „Tr. P.”) la Freudenau, Archiduce Francisc Ferdinand de Este a recercat pe *șeful casei sale de vînătoare*, conte Abensberg-Traun, să-i prezinte pe deputatul dl br. George Vasilco. Alteța Sa a conversat apoi *vreme mai îndelungată* cu dl br. Vasilco, ceea-ce se consideră de o *deosebită distincție*. Este evident că A. Sale Imperiale a căutat să dea deputatului român o *satisfacție strălucită* pentru *infestatele injurii, cu cări a regalat presa maghiară pe bar. Vasilco pentru a lucra cestionei naționale în delegațiuni*.

Forma precisă, cuvintele hotărîte, ai putea zice militărești, stilul întreg precum și chipul în care se scoate la iveala atât distingerea însăși, cât și mai ales *bună ascunsă* la adresa deputatului și membrului român în delegațiune ne face să credem că informația n'a șed din mijlocită apăriție a dlui Vasilco. Easă daca aceasta o admitem, nu ne rămâne decât să crede, că ivorul stirei este a se căuta în giurul acestuia.

Ia să ne uităm acum mai deaproape la *cuprinsul* informației.

„Alteța Sale Imperiale a recercat... etc. să-i fie „presentat” dl Vasilco. Din această stilisare reiese, că archiducele nu cunoștea încă până atunci pe dl Vasilco, voia deci intrădins să-l cunoască, cu această *prima* ocazie, la care *stia* că deputatul Bucovinean se află; ocazia toamai la alergări în mijlocul unui număr foarte mare a boierimii celei finale din toată Austria, ba poate chiar și din Ungaria, o mulțime, unde și persoane cu titluri mult mai sunătoare decât baroni, nu prea se întâmplă să tocmai „deosebit distins cu *conversația*”, ce dăinuște „vreme mai îndelungată” de către moștenitorul tronului.

Păstrând cu sfîntenie respectul nemărginit că o datorăm Altetiei Sale Imperiale, credem a nu-l șirbi întru nimic, punându-ne întrebarea: cam cine o fi spus Archiducelui, că între mulțimea cea mare și strălucita se află și deputatul dl bar. Vasilco lui cu totul necunoscut?

„Alteța Sale a conversat apoi vreme mai îndelungată cu dl deputat bar. Vasilco, ceea-ce se consideră de o *deosebită distincție*. Deși ori ceva etean, fie că de sus pus pe treaptă socială și cu orice titlu s-ar putea mândri pe drept și fără a trece nemo dest, de a fi distins cu *conversație mai îndelungată* de către moștenitorul tronului austro-ungar, totuși nu ne vine să crede, că dl bar. Vasilco ar fi trimis foaiei nemțești spre publicare comunicatul în chestie.

Statua intemeietorului dinastiei Habsburgice. La propunerea moștenitorului la Tron archiducele *Francisc Ferdinand*, membrii casei domnitoare au hotărît, că cu prilejul serbărilor de 50 ani de domnie a Maiestății Sale

monarchului, să fie suprins din partea lor cu statua lui **Rudolf din Habsburg**, intemeietorul dinastiei. Statua va fi sculptată de profesorul **Zumbusch** și ca va fi așezată aproape de Burg.

Serisoare din Praga

(Corespondență din „Tribunei Poporului”).

15 Iunie st. n.

Deschiderea Expoziției Serbăriile în memoria lui Palacky.

In zilele acestea se petrec la Praga lucruri de mare însemnatate. Poporul ceh dă dovezi eclataante de vigoarea sa. Prin Expoziția care astăzi s'a deschis, arată lumii că merge alături cu apusul Europei și nimic nu l'a putut împedeca să se desvoalte pe terenul industrial și economic; iar prin serbările în memoria lui Palacky se afirmă că un popor, care conștiu de idealele sale naționale își arată în deplină lumină recunoștință față de cel mai mare bărbat ceh, față de „tatăl național”, cum îl numesc naționalele istorice.

De mare însemnatate sunt manifestările acestea și pentru noi, căci ele ne indică calea, care trebuie să o urmăram noi toate națiunile subjugate. Cehii încă au trecut prin aceleși faze de dezvoltare ca și noi; după nefericita luptă de pe „Dealul alb” de lângă Praga la anul 1620 în 8 Novembrie, regatul Bohemic a devenit o provinție austriacă și de atunci numai amar și plangeri morale i-au încercat. Dar a venit duhul vremii, bărbăti cu idealul iubirii de neam, și au redicat glasul care răsunet aflat în națiunea aproape nimică. S'a ridicat, și cu puteri unite punând umăr la umăr au săvârșit o muncă culturală, la care noi putem privi numai cu uimire și admirație. Să se ridică și acum cu o repezime de necrezut, căci una sunt în gând și în simțiri. Sunt și ei divisați în partide politice, dar când e vorba de interesele neîmpărtășite a poporului, știu că totii să formeze un corp și ua saflet și să frângă atacurile dușmanilor.

* * *

Deschiderea Expoziției pentru arhitectură și opere tehnice.

Din incidentul deschiderii Expoziției, „Politik” organul cehilor bătrâni între altele serie următoarele:

Pentru a treia oară prăznuiesc poporul ceh o serbare sublimă a culturii săi: progresate și pașind înaintea publicității lăuntrice, pretinând cu toată energia recunoscătorie aspirațiunilor sale pe terenul științei, artei și a muncii spirituale. Așa precum expoziția jubilară (1891) s'a cucerit uimirea îndreptățită a lumii, din cauza uriașului progres cultural, a activității și muncii poporului ceh, sevârșită în imprejurări puțin favorabile precum expoziția etnografică (1893), a oferit lumii o privire în trecutul plin de glorie a poporului ceh și a dat pe față activitatea lui străduitoare în secole trecuți; și astăzi, expoziția deschisă este menită de a lăua lumei civilizatoare dovedă, că poporul ceh, în emulația pacnică pe terenul muncei culturale, a culturarei generale și a devotării speciale nu a rămas îndărătuțit celorlalte națuni de cultură, ci consci că sine și bine educată sănătate pășește înainte, majoră și independentă conlueră la deslegarea problemelor, cari la finea secolului al 19. lea preocupă spiritele mari ale omului.

Factorii principali ai producției moderne, arhitectura și științele tehnice mecanica și industria pășesc unite înaintea publicității, spre a dovedi că a fost în stare să producă fiecare singură și în unire

cu celelalte, precum să se arate să au emancipat de sub tutoratul străin și în toate branșele sunt a se privi ca factori pe deplin corăpunzători, cari n'au să se temă de concurență străină.

„Un tablou demn de înaltă venerație a progresului cultural al poporului nostru, este expoziția, care astăzi să prăznuiește ca o înaltă sărbătoare a muncei și a inteligenței cehă.

„Interesul pentru expoziție e egal în toate straturile poporului nostru, socotind dela fabricantul cel interesat până la ultimul lucrător, dela invetător până la cel mai simplu laic.

„Ajungă, frumoasă întreprindere inaugurate de patriotism sublim, de activitate și de străduință noboșită, pe deplin la întâmpinare folosul și onoarea activului popor ceh.

Sărbăriile în memoria fericitelui Palacky.

František Palacky s'a născut în anul 1798, în 14 Iunie în Moravia în Hodslavice.

Punctele principale ale programului său politic au fost: *Egală îndrepătire a tuturor naționalităților*, principii federaliste pentru monarhia care se compune din atâtea naționalități. Acest stat federaliv la început a voit să-l formeze pe baza granitelor etnice, mai târziu însă mai mult basat pe momente istorice. — Tot ceea ce în acest timp ar fi zis la o ocazie: „Români deși nu sunt Slavi trebuie căștagăți pentru sfânta noastră caușă, deoarece avem interes comun și deri în prenumă trebuie să ne strădumim spre ajungerca idealului nostru.”

Ca om il caracterizează cuvintele, care însoțesc le-a seris: „Nu voiesc altă distincție, decât să fiu și să mă numesc un om de onoare”.

Întreaga s'a viață jertfănd-o științei dar mai ales intereselor naționale sale, și-a creat un nume nemuritor, dându-i-se din partea poporului ceh prediciul de „ota narada” (tatăl național).

El a murit la 1876.

In 14 Iunie st. n. împlinindu-se 100 de ani dela nașterea acestui mare bărbat, s'a înținut în sala festivă a primăriei din Praga o ședință, la care a participat tot ce are mai bun și mai ales capitala regescă. Dr. Zieck deputat în Reichsrath a ținut o cuvântare magistrală pe baza unor studii adâncii. In legătură cu viața marei bătrâni a arătat nemurătoarele lui merite pentru nație, știință și omenire. — Oratorul a fost felicitat cu un entuziasm indescriabil, pentru cuvintele sale călduroase și în special Dr. Rieger și primarul Dr. Podlipny i-a mulțumit pentru discursul său. Un „Săvârșit” îndelungat s'a adus în memoria lui Palacky; după aceea Dr. Podlipny a încheiat ședința.

A. L.

Serisoare din Cluj.

(Români inimici Românilor).

Onorate D-le Redactor!

Vezând, că nimeni nu vă raportă despre cele întemplate acum cu finea anului între universității române din Cluj, permiteti-mi să vă descrie următorul cas:

Nimic nu e mai rușinos, ca și când neam pe neam, sănge pe sănge se dușmănește!

In săptămâniile trecute se svonea prin foile maghiare, că căpătă universitari români între pocale, din ură față de regele care era zugrăvit în uniforma maghiară, ar fi comis „crimen laesa maiestatis” spargând icona regelui!

Dar asta nu corespunde adevărului, foile au exagerat și mult.

Pentru aceasta au fost trimiți la procuror, ascultați din partea autorității universitare.

Dar treaba eurăea în liniste. Colegiul maghiar nu s'a îndestulit cu a-

tăta, ci să-și arete și prin aceasta „haza-fisag”-ul, au provocat pe toți universitarii ca să îscălească pe rugarea ce o vor înainta-o rectorului spre pedepsirea rebelilor. Mare era ferberea și bucuria între soții maghiari că au putut asta și ei niște „valahi” ajunși în năcaz din nebăgare de seamă!

Subserierile curgeau! Umblau și pe la Români cu lista, și spre rușine s-au aflat trei domni juriști, cari nu s-au sfătuit a cere pedeapsă pentru cei nevinovați. Dintre 100 de universitari români numai domnii juriști I. Olariu, Iuliu Decianu și Ioan Mezin i-au aflat de vinovați atunci, când însuși procurorul și decanul dela jură s-au exprimat, că nimic nu li-se va întâmpla!

De dl Olariu nu mă mir, că deși e gozdist, în tot decursul anului nă cercetăt soțietatea colegilor lui români, nici nu s'a prea folosit de dulcea noastră limbă, ci s'a impretenit cu maghiarii, precum a dovedit-o și acum.

Dar' mă mir de cești doi domni, căci în decursul anului deși erau pasivi și nu se amestecau în daraverile noastre naționale, dar' măcar nu ne stricau?! Acum ne-au arătat ce știu și cine sunt!

Păcat și rușine că d-nii Olariu și Decian se folosesc de fundațiunea „sericitului Gozsdu”!

Si ce au dobândit? Ura și desprețuirea colegilor români! Însuși decanul s'a mirat că se află subseri și români căci el avea idee despre o solidaritate între universitari români.

Pot fi faloși că, s'a putut arăta și ei „joi hozafii” în așa mod scandalos!

Prin aceasta am voit a vă arăta cine sunt aceia cari sunt dușmanii neamului și săngelui lor, ca să arăt și reprezentanții unei fundațiuni Gozsdu, pe cine fericeste cu ajutor și ce fii dă neamului.

Oare zău, conduita națională să nu mai tragă nimic în cumpăna celor ce distribue stipendiile?

16 Iunie, 1898.

Culița.

Lupta pentru drept*).

II

Lupta pentru dreptul obiectiv sau concret, este provocată prin jenirea sau prin usurparea dreptului.

Find că nici un drept nu e scutit de acest pericol, nici al indivizilor, nici al popoarelor, căci interesul unuia de a-și afirma îndreptările, e în totdeauna opus interesului altuia de a-l nesocoti, — rezultă faptul, că aceasta luptă se repetă în toate sferele dreptului, în regiunile inferioare ale dreptului privat ca și în înălțimile dreptului public și ale dreptului internațional.

Apărarea internațională a dreptului violat, sub forma răsboiului; rezistența unui popor sub formă de rescoală, de revoltă, sau de revoluție în contra actelor arbitrară și a călcării constituției de către puterile statului; executarea turbulentă a dreptului privat, sub forma numită legea lichidului; dreptul pumnului și cartelul de pe vremurile evului mediu cu ultima sa remășiță din timpurile moderne, duelul; apărarea legitimită și în fine modul regulat de a-și apăra dreptul conform procedurei civile: teate acestea, ori căță diversitate ar fi în obiectul de ceartă și în formele și proporțiile luptei, nu sunt de căt deosebite forme și scene ale uneia și a celeiși lupte pentru drept.

Dacă din toate aceste forme, eu aleg pe cea mai trezvie: lupta legală pentru dreptul privat sub formă procedură, nu o fac aceasta pentru că doară, — în calitatea mea de jurist, ea ar prezenta pentru mine mai mult interes, ei peatru că adevăratul raport al lucrurilor se află mai ales aici expus de a fi scăpat din vedere numai a juriștilor ci și a laicilor.

* Traducere după Dr. R. Ihering de T. V. Păcăian.

In toate celelalte casuri el este evident și se arată în plină claritate.

Inteligenta cea mai redusă înțelege că e vorba aici de bunuri, cari merită cele mai mari sacrificii și nime nu va întreba: de ce luptăm și de ce mai bine să nu cedăm?

Indreptățitul jignit în drepturile sale trebuie să se întrebe; le va susține, va resista adversarului, va lupta, să aibă leva abandonă pentru a scăpa de luptă? Acest proces de hotărrire nu îl contestă nime.

Ori care ar fi de altcum hotărarea luată, ea cuprinde în totdeauna un sacrificiu; într-un cas dreptul se sacrificează păcii, în celălalt pacea e jertfa dreptului.

Chestiunea pare că a se reduce la următorul lucru: care sacrificiu e mai supăratibil după imprejurările faptului și după condițiunile individuale ale persoanei? Bogatul va renunța, în interesul păcii, la prețul obiectului de ceartă, care pentru densus e nefinsemnat, iar săracul, pentru care suma e relativ mai importantă, va renunța mai ușor la pace. Astfel chestiunea luptei pentru drept s-ar reduce la o simplă operațiune matematică în care am avea să punem față în față avantajile și inconvenientele venite din ambele părți pentru a putea scoate din ele hotăritura.

Ori cine știe însă, că în realitate lupturile nu decurg astfel.

Experiența de toate zilele ne arată procese, în care valoarea obiectului de ceartă nu stă nici de cum în proporție cu mulțimea probabilită de greutăți, de emoții și de cheltuieli ce reclamă. Nime nu va spăsa nici odată doi florini pentru a regăsi un florin pe care l-a scăpat în apă; pentru densus chestiunea de a ști că il va costa regăsirea este un calcul pur și simplu aritmetic. De ce nu-i face același calcul și în casul unui proces?

Să nu mi să spună, că omul contează pe căștigarea procesului și aşteapta ca cheltuielile de judecată să cadă în sarcina adversarului. Juristul știe, că adeseori chiar siguranța de a plăti scump succesul procesului, la mulți nu schimbă totuși hotăritura de a-l duce înainte.

De căte ori avocatul, care expune părții netemeinicia causei sale și îi propune renunțarea la proces, trebuie să audă răspunsul: „Sunt ferm decis să iau procesul, costă că va costa!”

Cum să ne explicăm o purtare atât de absurdă din punctul de vedere al interesului bine înțelește?

Răspunsul ce se dă de obicei pentru explicația acestui fapt e cunoscut.

Este nenorocita boala a purtării de procese, spiritul de contra zicere, pur și simplu dispoziția spre ceartă; dorința de a-și vîrsa năcazul asupra adversarului chiar și cu siguranță de a plăti această dorință tot atât de scump, dacă nu mai scump de căt acela.

*

Să lăsăm acum la o parte cearta celor doi, particulari și să punem în locul lor deuș popoare.

Unul a luat, pe nedrept, din teritoriul celuilalt o milă pătrată de pămînt împredicativ și fără valoare.

Să înceapă acest dia armă răsboiu?

Să examinăm chestiunea din același punct de vedere din care o apreciază teoria maniei proceselor cu privire la costul unui teren, căruia vecinul l-a tăiat căteva braze de pămînt, său i-a asvîrlit bolovani pe holde.

Ce este o milă pătrată pe teren împredicativ pe lângă un răsboiu care va costa viața a mii de oameni, va arunca durere și mizerie în căminuri și în palate, va înghiți milioane dacă nu miliarde din tesaurul public și eventual va putea pune în primăjdie până și existența statului?

Ce nebunie a face asemenea sacrificii pentru un semn de luptă atât de nefinsemnat!

Astfel ar trebui să sună verdictul, dacă ar fi să aplicăm plugarului și poporului aceeași măsură.

Dacă nimeni nu va da poporului sfatul pe care-l dă plugarului.

Ori cine simte, că un popor care ar tăcea în față unei asemenea violări de drept și ar sigila chiar propria condamnare la moarte.

Unui popor, care tolerează de bunăvoie să își ia o milă pătrată de teritor, își vor lua în curând toate celelalte, până ce ne mai având nimică al seu propriu va încresta a mai exista ca stat. Un asemenea popor nici nu a meritat o soartă mai bună.

Dacă însă un popor e dator a se apăra pentru o milă pătrată din teritorul seu fără a ține cont de valoarea acestui teritor de ce adecația terenului nu s-ar apăra și el pentru fața sa de pămînt? Ori apoi să-l dispunză, aplicând maxima: Quod licet jovi, non licet bovi?

După cum poporul luptă, nu pentru valoarea acelei milă pătrate ci pentru sine însuși, pentru onoarea și independența sa, tot atât de puțin e vorba în procesele în care reclamantul se opune unei bruse desprețuirei a dreptului seu, de valoarea nelosemnă a obiectului de ceartă, ei de un scop ideal, de afirmarea personali însuși și a simțului ei de drept.

Față cu acest scop nu mai căntăresc nimică pentru interesat nici sacrificiile nici inconvenientele, cari totdeauna însotesc purtarea unui proces, scopul justifică mijloacele.

Nu prozaicul interes bănește împinge pe păgăibaș a intenția procesului, ci drărerea morală pe care îl o cauzează nedreptatea suferită.

Nu e vorba pentru el de a-și redobândi numai obiectul de ceartă, — căci el poate î-a și consacrat valoarea pentru un act de binefacere, precum se întâmplă de multeori în asemenea casuri, pentru a stabili mai bine adevăratul motiv al procesului, — ci e vorba de a-și afirma dreptul seu.

O voce internă îi spune că nu trebuie să repăsească, fiindcă pentru el nu e în joc acel obiect fără de valoare, ci însuși personalitatea sa, onoarea sa, simțul de drept, ba chiar și respectul față de sine însuși, cu un cuvânt, procesul se preface pentru el din o chestiune de interes, o curată chestiune de demnitate și de caracter devine afirmarea sau negarea proprietății personale.

Dar' experiența ne arată, că unii indivizi, aflându-se într-o situație identică, iau hotărire contrară; preferă unui drept susținut cu greutate — pacea.

Ce părere să ne facem asupra acestor persoane?

Să ne mărginim a zice simplu: aceasta e o afacere de gust și de temperament individual; unul este mai răsboinic altul mai pacnic, și din punctul de vedere al dreptului, ambele moduri sunt pe deplin justificate, căci în cele din urmă, dreptul depune alegerea în mănușa îndreptățitului de a-și afirma ori de a-și abandona dreptul seu.

Eu consider însă părțea aceasta, pe care de altfel o întâlnim destul de des în viață, ca fiind foarte condamnabilă și contrarie esenței însuși a dreptului.

Dacă am aducite, că ea s-ar putea undeva generaliză, prin aceasta să periclită existența dreptului, căci pe când dreptul reclamă, pentru a se menține, o visibilă rezistență în contra nedreptății, — teoria din întrebare ar duce la desertarea lașă în față acesteia.

Eu îi pun în față următoarea teză: *resistența contra nedreptății injurioase care provoacă persoana însuși, adevărată contra violării dreptului*, care, după modul cum e comisă, poartă caracterul unui dispreț al dreptului și al unei ofense personale, — se numește datorie.

Este o datorie a interesatului cără sineși, căci este o condiție a conservării sale morale, și o datorie cără societate căci această rezistență este necesară realizării dreptului.

Lupta pentru drept este o datorie a celui interesat față de el însuși.

Afirmarea existenței proprii este legea supremă a tot ce este viețuitor; ea se manifestă în toate ființele sub forma instincțiunii de conservare.

La om însă, e vorba nu numai de viață fizică ci și de existență morală, iar una din condițiunile acesteia este *apărarea dreptului*. În dreptul său, omul posedă și apără condițiunea existenței sale morale. Fară a posedă dreptul, omul cade la nivelul animalelor și România erau cu totul consecință când din punctul de vedere al dreptului abstract puneau pe slavi pe treptă egală cu animalele.

Apărarea dreptului este deci o datorie a conservării morale proprii; abandonarea completă, astăzi, ce e drept, devenită imposibilă, dar care se practica odată, — este o sinucidere morală.

Dreptul nu e decât suma diverselor sale instituții separate. Fiecare din acestea conține o condiție particulară a existenței fizice sau morale: proprietatea tot așa ca și ceeață, contractul tot atât că și onoarea.

O abandonare a uneia dintre ele este deci din punctul de vedere juridic tot atât de imposibilă ca și renunțarea la dreptul întreg.

Dar' ceea-ce este în ori-ce casă posibil, e asaltul făcut de altul asupra uneia din aceste condiții; și a rezinării asemenea acuarii, eată ce formează subiectul datoriei. *Fiecare îndreptățit își apără în dreptul său condițiunile morale ale existenței*.

Gradul de energie cu care intră în acțiune sentimentul de drept contra unei violării a dreptului, formează în ochii mei o măsură sigură a forței cu care un individ, o clasă sau un popor înțelege însușitatea dreptului pentru sine și pentru scopul special al vieții sale, — fie a dreptului în general, fie a unei instituții speciale de drept.

Filosofia practică a vieții, pe care ea o profesează, a se sustrage luptei pentru drept de dragul odihnicii, este: *pofta la sănătate*.

Aniversarea morții lui Șaguna. Apel

către dñii învățători gr.or. români din Archidiocesă

Stimați Colegi!

In vederea sărbătorilor pie ce se aranjează de 16/28 Iunie c. în Archidiocesă, pentru a reîmprește în memoria generației de azi figura și istoria faptelor Marelui Andrei, Părintele școalei române, și a-i aduce prinosul cuvenit de recunoștință la împlinirea lor 25 de ani de la moarte a lui cca pro-dureroasă nu numai pentru fiii bisericii gr.or. ci și mai mult pentru noi soldați credincioși ai școalei române, — și în vederea faptului că înimă acestor sărbători va fi Sibiul, respectiv Reșița, unde vor fi reprezentate toate corporațiunile bisericesti, — Vă rugăm, dlor colege, să învoiți a face propagandă pentru ideea, că și corpul nostru învățătoresc să fie reprezentat în chip că se poate de demn, precum poziția însemnată ce el a ocupat în organismul bisericii, o recere și aminte: că cel puțin doi înși din fiecare protopopiat, să meargă pe 15/27 Iunie la Sibiul, spre a fi pe măne-zi, în 16/28, la festivitatele din Reșița!

Dacă tot protopopiatul va fi reprezentat prin cel puțin doi învățători, corpul nostru învățătoresc își va aduce nu numai tributul său de recunoștință memoriei Marelui Șaguna în vrednic chip, dar' va fi dat prin acesta și un semn de viață, de conștiință de sine, de maturitate ce îl să trasă la îndocală, prin care va stoarce respectul și lauda tuturor celor ce vor vedea și său aceasta.

Atata teren de mișcare ne-a mai rămas, dlor învățători, și noue se dăm semne de viață cel puțin la ocazia atât de solemnă. Adresându-ne către D-voastră, dlor colege, cu această idee, avem cea mai bună

de că vătă stărci ca negreșit, că mai mult, din fiecare tract să vină la Sibiu revedere Răsării.
Binevoiți și Vă pune înțelegere grabnică și cu alii în tract, căci acest lucru rezist, ne va face tuturor onoare!

La revedere în Sibiu!

Orăștie, 3/15 Iunie 1898.

Reactorii dela școală capitală română gr.-or. din Orăștie

Constantin Baciu. Ioan Branga.

Dumitru Moldovan.

1848.

28 Maiu.

Corespondentul din București al „Gaz. Trans.” serie, că rezultatul adunării naționale dela Blaj, a pus pe totu în urmă frumosul politicii muscătorei a erit multe românești, nemțești și francozești, pentru cei cari au esit din țeară spre lă adunare, său luat dispoziții spre a nu se mai pute reușite. Corespondentul mai raportează și despre nou, că guvernul din București ar avea gând să dea afară din țeară tinerimea susținătoare.

29 Maiu.

(Abrud.)

Ca prilejul unei cerute iscate între doi domeni cari își petreceră la birt, opt garză și au prezentat la față locul săi, și unul dintre muștenii cu ecără a lui la fugă, gardișii au înălțat pe celalăit și au început să-l bată cu patul pușteilor. Istoricul mod: „Vă și aiți Români oaspeți, între cari și un preot, cu rugarea să nu-i mai bată. Preotul să intrebat și baloneta. Gardișii aleargă după Români pe străde și pe care cum il ajung să le pămătă și îl infundă cu patul puștelor. Poporul se adună în grupe amintioare și numai Balint și alții fruntași pot liniști, asigurându-l că toate brutalitățile gardișilor le vor descrie și înaintați guvern”.

30 Maiu.

(Cluj.)

Dieta insuflarea de cuvinte'le lui Wesselényi primește uniunea cu Ungaria. Deputul Roth dela Brașov primește uniunea pe baza suspineră sanctiunii pragmatice (aici indică și celalăii deputați Sași dimpreună cu Sibienii).

Schmidt fu ridicat pe umeri și scos pe stradă unde fu provocat să vorbească.

Înălță apoi duseră și pe episcopul Leányi pe stradă și lă deteră un scaun, ear și lă puse în mână un steag și lă facă să fie în sus. Această era tocmai unul din steagurile pe care sta tipărit „Unio vagabundus” — uniune sau moarte”. (Barbu).

(Innsbruck.)

Deputații Românilor, scăpând din arest și fuseră aruncăți din națională poliție, care consideră drept spioni, își cer audiență Monarch spre a subșterne petiționarea națională (Barbu).

31 Maiu.

(Sighetul-Marmăiei.)

Hugari din regimentul „Württemberg”, cari erau staționați în Galicia, auzind că patria este pericol, au evadat din garnizoane și au plecat spre Ungaria. Azi au sosit la Sighetul-Marmăiei, fiind primiți cu mari ovăzuri și aplauze din partea studenților (Keregyártó, Nemeszetes napok.)

1 Iunie.

(Cluj.)

Primirea uniunii. Despre aceasta „Gaz. de Transilvania” dela 1 Iunie 1848 serie trătoarele:

„Dieta să deschisă în 29 Maiu n. prin o mărire ungurească ceteră de comisarul reg. Cărois, că comisarul amintește de F. Ferdinand și 5 lea și nu primul! Său cetățenii români regești, dar și fiind că uniunea era în locul treilea, Maghiari și strămbau din urmă. La propunerea lui Wesselényi facută în adunarea națională din 28 Maiu, Maghiari și Secu au erupt în strigăte de: „noi”, „unio”. Deputații români n-au avut în adunarea generală; ei au fost și la șef și la președintele dietei; în ambele seuri au fost primiți cu „complimente poale”. În adunarea a două națională din 29 Maiu Alex. Bohățel, deputatul Hategului,

declară că instrucția sa sună pentru unuine, dar că schimb cere, că naționea română să fie recunoscută „cu aceleasi drepturi politice ca cele trei”. Un deputat a declarat, că de oarece în proiect nu se află așa ceva, despre Români nu poate fi vorba. La a 3-a adunare au mai vorbit pentru Români din nou Alex. Bohățel și episcopul Leményi, dar fără rezultat. Tot așa au pătit și Sasii, zicându-și, că tot ce au cerut până acum se află în mesajul de tron, ear de acolo înainte — să petiționeze la dieta din Budapesta. Între așa temprejurări în sedințele aceste pregătitoare s'a proclamat uniunea. — În ziua următoare s'a ținut sedință dietală formală. Si după ce s'a proclamat uniunea și acă, au ales (fiește Maghiari) o deputație de 24 membri. Încredințându-o să astea proiectul acesta de lege (uniunea) la palatin și la minister, că acestia să expereze înaintea regelui înțărirea lui. În deputație sunt între alii: Alex. Bohățel și episcopii Leményi și Șaguna”.

MOUTAKI

Arad, 20 Iunie n. 1898.

Archiducele Ferenc, continuându-și inspectia a fost la 15 și 16 c. în Gherla, unde se află husari honvezești. Episcopul Szabolcs a dat în onoarea Altășii Sale un prânz în palatul diecesan. În 17 dimineață, archiducele a plecat spre Murăș-Oșorhei, de unde n'au venit încă știri.

Contele Dr. Ferdinand Zichy. Academia de filozofie a Universității din Budapesta a hotărât să distingă pe contele Ferdinand Zichy, cu o diplomă specială într'u amintirea, că acum 50 de ani a fost acolo promovat la rangul de doctor în filozofie.

De ale gendarmeriei. Mai septembra trecută am relatat, că schimbări pregătite guvernul în organizația posturilor mai înalte gendarmeriști, în primul rând crearea unui post de inspector general. Ca atare e numit deja feldmareșalul — locotenent Iablanczy, până acum șeful secției XVI-a în ministerul honvezesc. Lumeze-i D-zeu cel puțin acestuia mintea, să pună odată frâu, se înțeze odată selbatăcia gendarmilor unguri!

Pentru honvezime. Ministrul de honvezime, baronul Fejérvary a înaintat zilele acestei un proiect de lege prin care cere să i-se pună la dispoziție un milion florini pentru zidirea unei școale reale militare și a două școale de cadeți pentru armata de honvezzi.

O nouă luerare a lui Coșbuc. Cetim în „Albina” din București:

„Dl. G. Coșbuc va publica în curând o istorie populară asupra răsboiului din 1877—78. Într-una din serile acestea a citat într-un cerc restrins în casa d-lui Haret, ministrul Cultelor și al instrucțiunii publice câteva bucați din această nouă lucrare a sa.

Putem să spunem că toți cei de fată au admirat limbă cea frumoasă și puterea de a descrie a lui Coșbuc. Si bucațile citite au fost în prosă! Dar cele în versuri, căci această scriere va conține aproape 20 de episoade în versuri?

In chestia școalei comunale dela Covășină. Primit din loc competent informațiuni cărui întregesc și rectifică o cronică ce am dat. Școala comună ungurească există de 12 ani. La timpul său Români au apelat. Căcă recentă afacere — inspectorul regesc vrea să înpună ea comuna să zidească un nou local — a apelat chiar d. preot Micioșiu, ceeace cu placere luăm la cunoștință.

Osândii în procesul monstru dele Orașea. Despre cara am seris mai dăunăzi, au fost dintre 60 de acuzați 59, toți locuitori ai comunei Bagamer. Unul dintre ei a fost osândit la 6 ani temniță, ear și celalăii la căte un au și jumătate și la 8 luni. Un tăran, străpuns de gendarmi, a primit pedeapsa cea mai puțină numai 8 zile. Pedeapsa a fost dictată pentru trangresiune în contra puterii oficiale, a gendarilor și notariului; osândii au apelat.

Nou și spanat. Printr'un rescript regal comitele suprem al comitatului Ciongrad a fost dispinsat de această funcție și asupra orașului Hodmezövásárhely, care a fost decretat de fișpanat de sine statator. Nou comite-suprem al Hodmezövásárhely-ului a fost numit baronul Thoroczkay. Se zice că această măsură a fost impusă de Ingrijirile ia cari au dat prilej mișcările socialiștilor maghiari din acel ținut.

*

Fetul lui Hercezeg. „Budap. Hirlap”, dar poate și alte foi jidano-maghiare, înșirând pomelnicul călătorilor lor ce are să le facă Hercezeg cu fetul său n. szövetség-ist și apostoli lui în luna curentă și viitoare, dau noțiune titlul: „Triumful n. szövetség-ului”. Prințul orașele, unde vrea să clocească Hercezeghul noi pui, sunt și Deva (17 Iulie) și Sibiu (26 Iulie).

Trăimuri ca cele de până acum le dorim că de multe!

*

Prima programă școlară. De pe anul 1897/98 am primi din partea direcției școlelor civile de fete a „Asociației pentru literatură română și cultura poporului român”, din Sibiu. Această programă conține lucrarea „Roul mamei în familie” de doamna Maria Cioban și știri școlare de directorul Dr. V. Bologa. Din programă aflăm, că esamenele în anul acesta se țin în următoarea ordine: Mercuri în 22 Iunie n. Examenul privat cu elevile din cursul complementar. Joi în 23 Iunie n.

Înainte de ameazi: Religiunea cu elevile din toate clasele civile. Limba franceză, cursul III și IV.

b) după ameazi:

Clasa I civilă, din toate obiectele de învățămînt. Vineri în 24 Iunie n.

a) înainte de ameazi:

Clasa IV civilă, din toate obiectele de învățămînt. Sâmbătă în 25 Iunie n.

a) înainte de ameazi:

Clasa III civilă, din toate obiectele de învățămînt.

b) după ameazi:

Musica instrumentală și vocală. Declamații. Incheiere solemnă a anului școlar și distribuirea atestatelor.

Lucrurile de mână femești sunt expuse în decursul examenelor, într-o sală din instituție.

*

Biografia lui Șaguna. În tipografia diecesană din Caransebeș a apărut în ediție poporului biografia fericitului archiepiscop și metropolit Andrei Baron de Șaguna. Brosura, care conține și portretul lui Șaguna, costă 10 cr. și se poate procură de la librăria diecesană din Caransebeș.

*

Foaia Populară. N-ul din urmă conține o materie variată, și instructivă, cu numeroase ilustrații. Este de remarcat o cronică științifică asupra Planetei Marte și noui roman „o dragoste acum 20.000 de ani” în traducție românească dl. Alexandrescu-Dorna.

Redacția în București strada Doamnei nr. 20.

*

Cel cu paralise progresivă. Faimosul Pulszky Károly, fratele omului de încredere al guvernului, al binecunoscătorului Pulszky Gaszti, ținut în temniță preventivă pentru furturile cele mari comise în calitate de director al pinacotecei din Budapesta, după cum știm a fost pus în libertate, fiind că medicii constatașeră că suferă de paraliză progresivă. Ziarele maghiare spun acum că același paralitic face literatură și în curând va scoate de sub tipar o carte despre arte, intitulată „Del Pombo.” A naibii boala!

*

Păziți-vă sănătatea! Tuturor celor ce suferă de boale de piept, de boală de apă, de mistuire neregulată, dureri de stomac, de reumatism, gutură, durere de ochi și alte boale lăuntrice, apoi pentru boale de copii, se recomandă cu multă căldură medicamentele Kneippiane.

Se pot căpăta de-adreptul sau prin postă

dela farmacia lui Dr. Julius Schopper în Oravița (Kraszó-Szörény m.)

Catalogul tuturor medicamentelor (leucurilor) cu prețurile lor, se trimite, la cerere, ori-cui gratis și franco din numita apotecă!

Din public.

Epistolă deschisă

dlui

Ioan Jeftie, învățător

Pecica.

Prin aceasta ești provocat a răspunde:

1. Adeverat e, că d-ta, pentru repetite fapte necuvinicioase ai stat 3 zile în temniță din Arad?..

2. Dacă e adeverat, mai ai curajul să portă frumosul nume de învățător?

3. Mai poți sta în fruntea reuniiilor ceruite arădane ca president?..

Așteaptă răspunsul grabnic:

Mai mulți învățători din tractul Aradului.

ULTIME STIRI

Conferența Sérilor. Astăz, Luni, 20 Iunie se întrunește, în Carlovăț de lângă Novi-Sad, conferența care fusese convocată de către patriarhul Brankovici, încă în Octombrie a. tr. dar amânată până acum.

In fața acestei conferențe, toate foile din Bulevardul, fără deosebire de nuanță politică, deodată ca la o comandă comună, în numerii lor de Dumineacă, au articoli foarte vehementi contra majorității covârșitoare a membrilor congresului, care nu voiesc să se plece poruncilor pasalei din Buda, amintindu-i cu chinurile iadului și cu perirea de pe față pământului, dacă nu vor pune capul sub guilotina „statutului unificat” elăborat de către Bánffy.

E negreșit un atac general pus la cale de guvern; atac auspră căruia vom reveni.

Roma, 19 Iunie

Pentru a înlesni ca situația să se limpezească, guvernul di Rudini și-a dat demisia.

Paris, 20 Iunie.

Ribot n'a reușit să formeze un cabinet. Probabil se va face un guvern republican moderat și radical sub preșidenția lui Sarrieu.

Răsboiul.

Madrid, 20 Iunie.

Raportul lui Blanco arată în lumină favorabilită ultimul atac al americanilor contra Spaniolilor. Această deși luptau în contra a patru cūrăsate și două torpiloare, care în o jumătate de oră au tras asupra portului dela Santiago de Cuba peste 1000 obuze, totuși n'au perdit decât 3 morți (între ei un ofițer) și 18 răniți. Americanii au suferit înă pagubi mari.

Paris, 19 Iunie.

<p

Învitare la abonament

Deschidem prin aceasta abonament pe al III-lea Quartal resp. al II-lea sem. 1898 la

„TRIBUNA POPORULUI“

Condițiile de abonament, însemnate și în fruntea foii, sunt cele următoare:

În Monarchie:

Pe un an	fl. 10.—
Pe $\frac{1}{2}$ an	" 5.—
Pe $\frac{1}{4}$ an	" 2.50
Pe o lună	1.—
Pentru România și străinătate	
Pe un an	franci 40 —

NUMERII DE DUMINECA

pot fi abonați deosebit, ca foaie pentru popor, cu 2 fl. pe un an, având o întindere de 8 pagini: cele 4 pagini ale foii de zi, plus un adaus popor de 4 pagini.

Domnii cari se abonează la foaia de zi cu 10 fl. pe an, nu au să mai platească nimic pentru adausul poporului dela numărul de Dumineca.

Administrația
„TRIBUNA POPORULUI.“

Bibliografie.

„Acte și documente relativ la Istoria Renașterei României, publicate de Dimitrie A. Sturdza. București. 1888—1896. Tipografia Carol Göbl. Cuprinde:

Volumul I) Tractatele dintre Principatele Române și Turcia. 2) Tractatele dintre Principatele Române și Rusia. 3) Tractatele dintre Turcia și Austria. 4) Tractatele dintre Turcia și România. 5) Tractate și acte dintre Puterile Europene relative la Poarta Otomană și Principatele Române.

Volumul II. Acte și documente dela 1844 până la încheierea Tractatului de Paris din 30 Martie 1856.

Volumul III: Broșuri relative la situația Principatelor Române după tractatul de Paris. Pretul 15 lei.

Volumul IV: Acte și documente dela 1 Martie până la 30 Iunie 1857.

Volumul V: Acte și documente dela 1 Iulie până la 31 Decembrie 1857.

Volumul VI: Partea I: Procesele verbale ale Adunării ad-hoc a Moldovei, dela 22 Septembrie, până la 21 Decembrie 1857.

Partea II: Procesele verbale ale adunării ad-hoc a Munteniei dela 30 Septembrie până la 10 Decembrie 1857 (Divanul ad-hoc din 1857 și Comisiunea Europeană din 1856—7)

Volumul VII: Acte și documente din anul 1858 până la înălțarea lui Alexandru Ion pe tronul Principatelor-Unite în anul 1859.

„Liturgia Sfintului Ioan Crisostom“ culeasă, aleasă și întocmită pe baza melenodiliilor vechi bisericești, pentru corul școlarilor pe două voci — soprano și alt — de Nicolae Stelu, invățător în Arad. Se poate comanda dela autorul și administrația foii noastre.

Treizeci de ani de domnie ai Regelui Carol I. „Cuvântări și acte. Vol. I. 1866—1880. Volumul I. 1881—1896. Ediția Academiei Române. București 1897.

„Biblioteca Noastră“ de sub direcția lui Enca Hodos profesor în Caransebeș apare în fiecare lună.

Numeralele apărute până acum sunt: Nr. 1. S. Secula, „Realități și Visări“, novelete. — Nr. 2. Iosif Bălan, „Iancu de Hunyad“, cerc. istorică. — Nr. 3. și 4. G. Coșbuc, „Versuri și Proză“. — Nr. 5. Gr. Andreescu, „Fabule alese“. — Nr. 6. N. Macovișteanu, „Dela Sate“, piesă teatrală. — Nr. 7. Zotti Hodos, „Intocmai!“ comedie. — Nr. 8—9 O. G. Lecca, „Istoria Țiganilor“. — Nr. 10 E. Hodos, „Convorbiri pedagogice“. — Nr. 11—12 E. Hodos, „Cântece Bănățene“, cu un răspuns profesorului Dr. G. Weigand.

„Istoria universală“ pentru școalele secundare de Vasile Goldiș, profesor. Volu-

mul III. Evul nou. Editura librăriei Nic. Ciureu, Brașov. 1897.

„Gramatica Română“ pentru învățămîntul secundar de Ioan Petran, profesor. Partea II. Sintaxa. Arad. Editura autorului. Poate căptă și la administrația „Tribuna Poporului.“

„Abecedar ilustrat“ compus pe baza principiilor pedagogice moderne de învățători: Iosif Moldovan, Nic Stelu, Iuliu Grozoreanu, Nic. Bosca și Petru Vancu. Prețul unui exemplar 20 cr. A se cere la administrația „Trib. Pop.“

„Manual de Theologia Morala“ de Athanasie Mironescu Craioveanu, profesor la universitatea din București. Tipografia „Cărților bisericești“.

A apărut!!

și se află de vînzare la adminis. „Tribuna Poporului“.

„VIERITUL“

de PETRU VANCU, învățător în Măderat. carte foarte instructivă pentru cultivătorii de viile. Prețul 60 cr. franci.

Cumpărători dela 10 ex. în sus primește rabat de 10%.

(175) 8—10

Administrația

„TRIBUNA POPORULUI“

Se primesc comande pentru următoarele lucrări:

• Circulară și prețuri-curențe
NOTE
Opuri și Brosuri

Strada Aulich Nr. 1.

Tipografia „Tribuna Poporului“ A. P. Barcianu Arad

Prețuri foarte moderate.

Ori-ce comande se efectuesc prompt.

Diferite tipărituri pentru bănci
PLICURI

Invitați, cărți de vizită, anunțuri funerale